

Marken: Pilot meerlaagsveiligheid

Marken blijvend veilig, dat is het doel van de "Pilot Meerlaagsveiligheid Marken". In deze pilot werken we aan een bij Marken passende maatwerkoplossing voor waterveiligheid, waarbij het Rijk, haar regionale partners én de bewoners van Marken nauw samenwerken.

Situatie

De waterveiligheid op Marken voldoet niet aan de huidige wettelijke veiligheidsnorm. Een deel van de dijk heeft stabiliteitsproblemen of is te laag. En de steenbekleding van de dijk is op een aantal plaatsen ingezakt of ligt los.

Terugblik

Om de problemen aan te pakken is de afgelopen jaren gewerkt aan een dijkversterkingsplan. Dit plan zou leiden tot een fors grotere dijk (zowel in de breedte als in de hoogte). Door het ruimtebeslag, het effect op het landschap en de cultuurhistorische waarden van Marken was er weinig draagvlak voor dit plan. Daarnaast bleken de kosten van het plan ook hoog.

De regionale bestuurders zijn in het bestuurlijk overleg van 28 augustus 2013 overeengekomen om een pilot naar de mogelijkheden van meerlaagsveiligheid op Marken te starten. De dijkverbetering wordt hierdoor uitgesteld tot minimaal 2017. Als voorwaarde is gesteld dat in de tussentijd de bewoners op Marken wel veilig moeten zijn. Daarom wordt het calamiteitenbestrijdingsplan geactualiseerd en worden aanvullende onderhoudsmaatregelen geprogrammeerd.

Meerlaagsveiligheid

Inmiddels weten we dat het waterveiligheidsbeleid in Nederland gaat veranderen. Kern van het nieuwe waterveiligheidsbeleid is dat in het door dijken beschermde gebied een basisveiligheid voor iedereen wordt gegarandeerd. En dat gerelateerd aan de effecten van een overstroming daarboven op extra maatregelen kunnen worden getroffen.

Om de veiligheid voor iedereen te garanderen kunnen in het nieuwe waterveiligheidsbeleid drie soorten maatregelen (vanuit drie lagen) worden ingezet. De basis van het beleid is het voorkomen van overstromingen door de waterkeringen op orde te houden (laag 1). De waterveiligheid kan aanvullend worden geborgd door de ruimtelijke inrichting aan te passen (laag 2) en/of door verbetering van de rampenbeheersing (laag 3). Daarnaast moeten alle bewoners in het gebied voorbereid zijn op een mogelijke overstroming en weten wat ze het beste kunnen doen.

Vooruitlopend op de definitieve vaststelling van het nieuwe waterveiligheidsbeleid, heeft de minister van IenM besloten om op drie plaatsen in Nederland (het eiland Marken, de IJssel/Vecht-delta en het Eiland van Dordrecht) een pilot Meerlaagsveiligheid uit te voeren waarin samen met de omgevingspartners en bewoners wordt gezocht naar meerlaagsveiligheidsoplossingen. De verwachting is dat het nieuwe waterveiligheidsbeleid leidt tot (een) slimmere (combinatie van) maatregelen om de waterveiligheid op Marken te garanderen. Een hoge en brede dijk als opgenomen in het dijkversterkingsplan is dan mogelijk niet nodig. Bovendien wordt goed gekeken naar wat past bij Marken, maatwerk dus.

Samenwerking

Regionale partners

In deze pilot werkt Rijkswaterstaat nauw samen met de provincie Noord-Holland, de gemeente Waterland, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland. Iedere partner draagt vanuit de eigen verantwoordelijkheid en expertise bij aan de pilot als geheel en de totstandkoming van de afzonderlijke resultaten.

Bewoners

Het draagvlak bij de bewoners voor de maatwerkoplossing die voor Marken wordt gekozen speelt een belangrijke rol. Het is dus belangrijk om de mening van de bewoners over de bescherming tegen hoogwater te kennen. In de pilot wordt daarom regelmatig overleg gevoerd met bewoners. De bewoners zelf leveren ook een actieve bijdrage aan de pilot, o.a. door inbreng van hun kennis over de historie van Marken en hoogwaterbescherming.

Doelen en resultaten

De pilot meerlaagsveiligheid heeft een dubbeldoelstelling: een maatwerkoplossing voor de waterveiligheid op Marken én tegelijkertijd kennis opdoen over de toepasbaarheid van meerlaagsveiligheid.

Ambitie: markant, leefbaar en veilig Marken

De voorlopige ambitie is verwoord als Markant, leefbaar en veilig Marken, ofwel:

- **Veiligheid voor iedereen:** blijvend veilig zijn voor overstromingen en veilig voelen. De waterveiligheid voor de bewoners van Marken moet op orde zijn.
- **Markant: mooi en maatwerk passend bij Marken.** De oplossing moet passen bij de specifieke (cultuur)historie en de landschappelijke en ruimtelijke eigenschappen van Marken. De maatregelen die nodig zijn voor waterveiligheid spelen daar op in.
- **Samen voor veilig:** overheden werken samen aan de waterveiligheid. Dus de beheerder van de waterkering, provincie, gemeente, hoogheemraadschap en de veiligheidsregio staan achter de oplossing voor Marken.
- **Markers weten wat ze zelf kunnen doen:** Geen enkele oplossing garandeert 100% veiligheid. Mocht tijdens een storm de kering toch (dreigen te) falen dan weten de Markers wat te doen en hoe ze elkaar kunnen helpen.

Onderhoud

Omdat door de keuze voor een pilot een dijkversterking voorsnog uitblijft en tegelijkertijd de veiligheidssituatie wel om maatregelen vraagt, wordt het onderhoud aan de dijk geïntensiveerd. De zwakste plekken in de steenbekleding van de dijk worden alvast aangepakt ongeacht de uitkomsten van de pilot. Ook zal het gras op de dijk beter worden onderhouden wat de stabiliteit van de dijk ten goede komt. Al in 2014 wordt met het intensievere onderhoud begonnen.

Planning en aanpak

Te nemen stappen

De pilot wordt opgezet volgens de stappen van het MIRT (meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport): 1. MIRT-onderzoek, 2. MIRT-verkenning, 3. Planuitwerking en 4. Realisatie.

Het MIRT-onderzoek is inmiddels gestart. In het onderzoek wordt bekeken of en hoe maatregelen uit de verschillende lagen slim kunnen worden gecombineerd om de waterveiligheid op Marken te borgen. Er worden verschillende combinaties verkend en uitgewerkt. Bij voldoende perspectief op een meerlaagsveiligheidsoplossing worden in het Bestuurlijk Overleg MIRT van november 2014 de meest kansrijke combinaties vastgesteld. Deze oplossingsrichtingen worden verder uitgewerkt in een MIRT-verkenning. Het is de bedoeling dat rond de zomer van 2015 een voorkeursoplossing wordt vastgesteld om uit te werken en te realiseren. De verwachting is dat dan uiterlijk in 2022 de benodigde maatregelen zijn gerealiseerd. Bij onvoldoende perspectief op een meerlaagsveiligheidsoplossing wordt alleen een dijkversterking verder uitgewerkt. Het is de bedoeling dat de realisatie start in 2018.

Betrekken omgeving

Tijdens het MIRT-onderzoek wordt in een aantal werkateliers met bewoners, betrokken overheden en andere belanghebbenden gezocht naar (bouwstenen en strategieën voor meerlaagsveiligheids) oplossingen. Veiligheid, maatwerk en samenwerking staan hierbij centraal. Samen voor veilig, dát is het uitgangspunt.

Wettelijke procedures voor inspraak en beroep zijn van toepassing op de fases van MIRT-verkenning en planuitwerking.